

تاریخچه‌ی تشکیل سازمان اوپک

نخستین اقدام تاسیس سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)، در سال ۱۹۴۹ از سوی ونزوئلا صورت گرفت. در این سال ونزوئلا با ایران، عراق، کویت و عربستان سعودی گفت و گو و پیشنهاد کرد که برای همکاری نزدیک‌تر میان خود (دارندگان بزرگ نفت) به تبادل نظر و بررسی گزینه‌های گوناگون بپردازند.

در سال ۱۹۵۹، هنگامی که شرکت‌های نفتی، یک سوئیه، بهای رسمی نفت ونزوئلا را بشکله‌ای ۵ تا ۲۵ سنت و نفت خاورمیانه را ۱۸ سنت کاهش دادند، نیاز به همکاری نزدیک‌تر میان دولت‌های یاد شده، بیش از پیش آشکار شد. به دنبال این اقدام، نخستین کنگره نفتی اعراب در قاهره برگزار شد و در بیانیه‌ای از شرکت‌های نفتی خواسته شد که پیش از هرگونه تصمیم‌گیری یک سوئیه درباره قیمت نفت، با دولت‌های کشورهای دارنده نفت مشورت کنند. کشورهای یاد شده در این کنگره برای تأسیس یک کمیته مشورتی نفتی توافق کلی کردند.

در اوت ۱۹۶۰، شرکت‌های نفتی، قیمت‌های رسمی نفت خاورمیانه را ۱۰ تا ۱۴ سنت در هر بشکه کاهش دادند. ماه بعد دولت عراق کشورهای ایران، کویت عربستان سعودی و ونزوئلا را به بغداد دعوت کرد تا درباره کاهش قیمت‌های نفت به بحث بنشینند. به دنبال آن از ۱۰ تا ۱۴ سپتامبر ۱۹۶۰ کنفرانسی با حضور نمایندگان پنج کشور ایران، عراق، کویت، عربستان سعودی و ونزوئلا، در بغداد تشکیل شد. در این کنفرانس، اوپک به عنوان سازمانی بین‌الدول و دائم تأسیس شد. پنج کشور مؤسس اوپک در زمان تأسیس اوپک، ۶۷ درصد از ذخایر نفت و ۳۶ درصد بازار نفت جهان را در اختیار داشتند.

اساسنامه‌ی سازمان در اجلاس ژانویه ۱۹۶۱ کنفرانس اوپک در کاراکاس به تصویب رسید و تأسیس آن طی قطعنامه‌ی ۶۳۶۳ سازمان ملل متحد در ۶ نوامبر ۱۹۶۲ به ثبت رسید. پس از تأسیس اوپک، تعداد دیگری از کشورهای صادرکننده نفت طی سال‌های مختلف به اعضای مؤسس سازمان اضافه شدند:

- قطر (۱۹۶۱)،

- اندونزی (۲۰۰۸-۱۹۶۲)،

- لیبی (۱۹۶۲)،

- امارات متحده‌ی عربی (۱۹۶۷)،

- الجزایر (۱۹۶۹)،

- نیجریه (۱۹۷۱)،

- آنگولا (۲۰۰۷)،

- اکوادور (۲۰۰۸ و ۹۲-۱۹۷۳) و

- گابن (۱۹۹۴-۱۹۷۵).

گابن از اول ژانویه ۱۹۹۵ به عضویت خود در اوپک پایان داد. اما اکوادور که عضویت خویش را به درخواست خود از تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۹۲ معلق کرد، مجدداً در سال ۲۰۰۷ درخواست عضویت در اوپک داد. این درخواست در اجلاس فوق‌العاده اوپک که در ابوظبی در دسامبر ۲۰۰۷ برگزار شد، مورد بررسی و پذیرش وزرای نفت و انرژی اوپک قرار گرفت. اندونزی به دلیل این که در چند سال اخیر با کاهش تولید نفت به واردکننده‌ی خالص نفت خام تبدیل شده بود، عضویت خود در اوپک را از ابتدای سال ۲۰۰۹ به حالت تعلیق درآورد و در صورت افزایش تولید نفت مجدداً به جمع اوپک اضافه خواهد شد.

اکنون اوپک دارای ۱۲ عضو از سه قاره‌ی آسیا (ایران، عراق، کویت، قطر، عربستان و امارات متحده عربی)، آفریقا (آنگولا، الجزایر، لیبی و نیجریه) و آمریکا (اکوادور و ونزوئلا) است.